

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. VIII. Devinum præceptum Communionis non obligat laicos, &
Clericos extra Sacrificium ad sumptionem utriusque speciei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

quem specialiter Salvator noster in hoc Sacramento effudit, memoriam faciens mirabilium suorum. Sed hæc obligatio est per accidens, de qua hic non agitur; prout etiam illa, quæ oritur ex aliis præceptis, tam naturalibus, quam positivis; quando frequentior sumptio Eucharistiæ est necessaria ad vincendam tentationem.

Iterum ergo dico: Præceptum divinum Communionis videtur per se, & ratione sui, tantum semel in vita obligare. Sed numquid ad sumptionem utriusque speciei? Hæc est veritas Catholica:

CONCLUSIO VIII.

Divinum præceptum Communionis non obligat laicos, & Clericos extra Sacrificium ad sumptionem utriusque speciei.

Contrarium errorem docuit Praga in Bohemia quidam Petrus Dredensis circa annum 1412. ut refert Aneas Sylvius in Histor. Bohemorum cap. 35. quem, studio opponendi se Ecclesiæ Romanæ, secutus est Calvinus, aliique Hæretici nostri temporis, causantes Ecclesiam injussè prohibere laicis usum calicis. Sed quàm justa sit hæc prohibitio, plusquam meridianum est his, qui viam Dei in veritate docent, & non moliantur latendi locum in Scripturarum obscuritate garriendo. Profectò injussè esse non potest, si usus calicis non est necessarius.

Itaq; sancta Synodus Tridentina à Spiritu Sancto, qui spiritus est sapientiæ & intellectus, spiritus consilii & pietatis, edocta, atque ipsius Ecclesiæ iudicium & consuetudinem secuta, declarat ac docet nullo divino præcepto Laicos, & Clericos non conscientibus, obligari ad Eucharistiæ Sacramentum sub utraque specie sumendum; neque ullo pacto, salvâ fide, dubitari posse quin illis alterius speciei Communionis ad salutem sufficiat. Hactenus Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 1.

Quæris autem, quod sit illud iudicium Ecclesiæ, & quæ illa consuetudo, quam hic sequitur sancta Synodus Tridentina? Respondeo, esse iudicium Concilii Constantiensis, & consuetudinem illius temporis. Exscribo verba Concilii ad longum, ad majorem rei dilucidationem.

Cum in nonnullis mundi partibus quidam temerariè asserere præsumant, populum Christianum debere Sacramentum Eucharistiæ sub utraque panis & vini specie suscipere, & non solum sub specie panis, sed etiam sub specie vini populum laicum passim communicent, etiam post cœnam, vel alia non ieiunium, & communicandum esse pertinaciter asserant, contra laudabilem Ecclesiæ consuetudinem rationabiliter

approbatam, quam tanquam sacrilegiam damnablem reprobare conantur: hinc est quod hoc præsens Concilium sacrum generale Constantiense in Spiritu Sancto legitime congregatum adversus hunc errorem salutis Fidei providè satagens, maturâ plurimum Doctorum tam divini, quam humani iuris deliberatione præhabita declarat, decernit, & dicitur, quod licet Christus post cœnam instituerit & suis discipulis administraverit sub utraque specie panis & vini hoc venerabile Sacramentum, tamen hoc non obstante sacrorum Canonum auctoritas laudabilis & approbata consuetudo Ecclesiæ servavit, & servat, quod huiusmodi Sacramentum non debet confici post cœnam, neque à fidelibus recipi non ieiunium, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis à iure, vel Ecclesiâ concessio, vel admissio.

Et similiter quod licet in primitiva Ecclesiâ, huiusmodi Sacramentum reciperetur à fidelibus sub utraque specie: tamen hæc consuetudo ad evitandam aliqua pericula & scandala, est rationabiliter introducta, quod à conscientibus sub utraque specie, & à Laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, cum firmissimè credendum sit & nullatenus dubitandum, integrum Christi Corpus, & Sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri. Unde cum huiusmodi consuetudo ab Ecclesiâ & Sanctis Patribus rationabiliter introducta, & diutissimè observata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine Ecclesiæ auctoritate prohibito mutare. Quapropter dicere, quod hæc consuetudinem & legem observare sit sacrilegum aut illicitum, censei debet erroneum, & pertinaciter asserentes oppositum præmissorum, tanquam Hæretici arcendi sunt, & graviter puniendi per Diocesanos locorum, seu Officiales eorum aut Inquisitores hæreticæ pravitatis &c. Hactenus Concilium Constantiense sess. 13.

Consonat Synodus Tridentina suprâ cap. 2. ubi cum declarasset, in Ecclesiâ perpetuò fuisse potestatem, ut in Sacramentorum administratione, salvâ illorum substantiâ, ea statueret vel mutaret, quæ suscipiendi utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaret, continuo atexit: Quare agnoscentes S. Mater Ecclesiâ hanc suam in administratione Sacramentorum auctoritatem, licet ab initio Christianæ religionis non infrequens utriusque speciei usus fuisset, tamen progressu temporis, latissimè iam mutata illâ consuetudine, gravibus & iustis causis adducta, hanc consuetudinem sub altera specie communicandi approbavit, & pro lege habendam decrevit: quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesiæ auctoritate prohibito mutare non licet.

Atque ut omnia suis numeris essent completissima, hunc secundum statuit Canonem: Si quis dixerit sanctam Ecclesiam Catholicam non iustis causis & rationabilibus adductam fuisse, ut laicos, atq; etiam Clericos non conscientibus sub panis tantummodo specie communicaret; aut in eo errasse, anathema sit. Quid amplius debuit facere, & non fecit?

asserens esse consuetudinem communicandi sub una specie

87. Trident.

87. Error Sacramentum nullus obligatur ad sumptionem utriusque speciei. Perus. Dredensis. Synodus. Olympe. Calvinus.

84. In Trident.

86.

87. Error Sacramentum nullus obligatur ad sumptionem utriusque speciei.

88. cuius con- fuerunt sunt iustæ & rationabiles cau- sæ:

Fortè expectas iustas & rationabiles causas? Non dubito has fuisse: prima, ut esset conformitas in tota Ecclesia; secunda, ut contra Hæreticos ostenderet totum Christum sub singulis speciebus contineri; tertia, & potissima, ut consuleret reverentiæ Sacramenti, quod fidelibus ita multiplicatis, & refrigerente devotione, senibus, pueris, infirmis, & multis valde aggressibus sine effusionis periculo administrari nequit, nec commodè transportari, aut diù conservari sub speciebus vini.

Dic ergo cum Ecclesia Catholica, quam, utpote columnam & firmamentum veritatis non est verisimile errare in necessariis ad salutem, dic, inquam, nullo divino præcepto laicos & Clericos non conficientes obligari ad Eucharistiæ Sacramentum sub utraque specie sumendum. Quam profectò veritatem ante Concilium Constantiense tradiderant Alexander Alenfis, Albertus Magnus, D. Thomas, D. Bonaventura, & alii, hæresibus nondum exortis, & deinceps omnes Theologi.

Alenfis. Albertus Magnus. D. Thomas. S. Bonaventura.

89. & ex aliis capitibus nulla ostenditur obligatio communicandi sub utraque specie.

Trident.

Non ex natura Sacramenti.

90. Neque ex Scriptura Joannis 6.

Probatum autem contra Hæreticos; quia neque ex natura huius Sacramenti, neque ex Scriptura, neque ex factò Christi instituentis in ultima Cœna, neque ex Traditione Ecclesiastica potest hoc præceptum divinum colligi: ergo non datur. Consequentia tenet.

Antecedens probatur pro prima parte; quia fatendum est cum Concilio Tridentino supra cap. 3. *Etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumq; Sacramentum sumi; ac propterea quod ad fructum attinet, nullâ gratiâ necessariâ ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solum accipiunt.* Estò utraque species conferret majorem gratiam. Vide dicta Sect. præced. Concl. 6.

Et quamvis utraque species perfectiùs extensivè, id est, expressivè significet Corpus & Sanguinem Christi, quàm altera seorsim; unde constat Christum obligasse fideles, ut Sacramentum sub hac expressiori significatione propositum sumerent?

Dices, ex Scriptura Joan. 6. v. 54. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Respondent aliqui, ex illis verbis in omni proprietate intellectis nihil aliud colligi, quàm teneri homines ad manducandum Christi Corpus, & bibendum ejus Sanguinem, quod totum fit sumptione unius speciei; quia sub illa sumitur Corpus cum Sanguine.

Si dixeris: sumi quidem cibum & potum sub singulis speciebus; sed non manducari cibum, & bibi potum, ut Scriptura requirit.

Contra interrogant, quid est manducare, & quid bibere? Vel enim est sumere id, quod verè est cibum & potus; vel sumere cibum sub externa & visibili specie cibi, & potum sub externa specie potus. Si primum, jam in singulis speciebus manducatur & bibitur; quia in singu-

lis sumitur id, quod verè est cibum & potus. Si secundum, rursum petunt, ubi hoc scriptum habetur: *Nisi manducaveritis sub modo cibi, & biberitis sub modo potus?*

Hoc Scriptura non habet, sed potius, si fiat vis in modo loquendi seu litterali sono syllabarum, indicare videretur, & præcipere, ut manducaremus sub specie carnis, & biberemus sub specie Sanguinis. Itaque hoc præceptum versatur circa rem, quæ sumitur, non circa modum, quo sumitur.

Quid miramur? Nonne Apostolus 1. Cor. 3. v. 2. dicit: *Lac vobis potum dedi.* Et eadem 1. Cor. 1. Epistolâ cap. 9. v. 7. *Quis pascat gregem, & de lacte gregis non manducat?* Ecce lac bibitur, & manducatur. Sed & fel: Psal. 68. v. 22. *Et dederunt in escam meam fel.* Matth. cap. 26. v. 34. *Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.*

Altera expositio illius loci est, ly Et, non copulativè, sed disjunctivè sumi: *Nisi manducaveritis, vel biberitis.* Qui modus loquendi est, & frequens in Scriptura, præsertim hebraico idiomate scriptâ, cujus idiomatis phrasim sæpè imitatur Joannes in suo Euangelio, ut passim Expositores notant.

Ita Psal. 43. v. 19. *Et non recessit retrò cor nostrum, & declinasti semitas nostras à via tua;* subintelligitur repetita negatio, & non declinasti, quæ repetita negatio habet vim disjunctivæ. Et ita sensus Scripturæ, de qua disputamus, etiam secundum rigorem dialecticum erit: *Nisi, id est, si nec manducaveritis, nec biberitis &c.*

Similiter Psal. 1. v. 5. hebraicè est: *Non resurgent impii in iudicio; & peccatores in consilio iustorum.* Et peccatores, id est, neque peccatores. Act. 3. v. 6. *Argentum & aurum non est mihi, id est, nec argentum nec aurum, sive, argentum vel aurum.* Sic etiam dicitur Exodi 21. v. 31. *Filium quoque & filiam si cornu percusserit (bos cornupeta) simili sententiæ subiacet.* Et tamen non requirebatur percussio utriusque.

Tertia interpretatio huius Scripturæ est, ubi quidem præcipi sumptionem utriusque speciei, attamen non singulis in particulari, verum Ecclesiæ pro aliquibus dumtaxat membris, scilicet Sacerdotibus.

Contra; dicitur: *Non habebitis vitam in vobis.* Respondent: ut Laici habeant vitam, debent Sacerdotes utramque speciem consecrare, & sumere.

Probant autem aliqui hanc interpretationem ex illo Gen. 1. v. 28. *Crescite & multiplicamini;* ubi datur præceptum generationis, quod tamen non omnes in particulari concernit, ut patet.

Contra arguit Dicastillo disp. 10. n. 189. etiam brutis animalibus dicitur in eodem capite v. 22. *Crescite & multiplicamini;* & tamen nullum præceptum, sed benedictio tantum.

Respondeo; verba debere expendi secundum materiam subjectam; animalia bruta non erant

Oppugnatio. Respond. ad. 91. Val. dicit. 92. ibi dicit. 93. ibi dicit. 94. ibi dicit. 95. ibi dicit. 96. ibi dicit. 97. ibi dicit. 98. ibi dicit. 99. ibi dicit. 100. ibi dicit.

Sect. 8. De Necessitate Communicationis. Concl. 8. 277

erant capacia præcepti; homines erant capaces: ergo bene stat, quod hominibus per illa verba datur præceptum strictè dictum, licet non aliis animalibus.

Præterea nu. 188. idem Auctor oppugnat hanc tertiam interpretationem; quia eodem modo posset quis dicere, nec præceptum sumendi saltem unam speciem esse quoad omnes; sed solum quoad Sacerdotes.

Respondeo Negando Consequentiam: quippe ex aliis supra allegatis satis constat omnibus necessariam esse unam speciem, per quam accipiant augmentum vitæ spiritualis, id est, gratiæ sanctificantis, quam nec ipse Christus nobis immediatè promeruit, id est, ita promeruit, ut nobis daretur absque proprio nostro actu, vel susceptione alicujus Sacramenti, quando minùs sic promereri possunt Sacerdotes?

De cætero, utcumque illa Scriptura juxta varias SS. Patrum (ut bene notavit Tridentinum supra cap. 1.) & Doctorum interpretationes intelligatur, qui dixit: *Nisi manducaveritis &c.* dixit quoque eodem capite v. 52. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Et qui dixit ibidem v. 55. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam;* dixit etiam v. 52. *Panis, quem ego edo, caro mea est pro mundi vitâ.* Denique qui dixit v. 57. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet & ego in illo;* dixit nihilominus v. 59. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Quare putabimus Christum sic locutum fuisse, nisi ut significaret utriusque speciei sumptionem non esse necessariam? Atque hæc satis de prima Scriptura.

94. Secundò obijciunt Adversarii verba Christi Matth. 26. v. 27. *Bibite ex hoc omnes.* Respondeo per ly *Omnes*, non intelligi cunctos homines fœderatos; sed solos Apostolos, qui tunc cum Christo cœnabant. Sicuti si Pater-familias in mensa sua porrigenz calicem vini diceret: *Bibite ex eo omnes*, quis crederet omnibus extra mensam id præcipi?

Ideoque Sirus vertit: *Bibite ex hoc vos omnes;* ut sensus verborum Christi sit: non sumat unus totum; sed accipite, & dividite inter vos, sic ut omnes aliquid ex eodem isto calice bibatis. Hinc illa verba Christi apud S. Lucam cap. 22. v. 17. *Accipite (calicem) & dividite inter vos.* Atque hoc impletum fuisse testatur Evang. Marc. cap. 14. v. 23. his verbis: *Et biberunt ex eo omnes.*

Ex quo patet, quare non addiderit Christus illa verba ad distributionem panis, quia videlicet ipse & fregit, & singulis dedit partem. *Canantibus autem eis accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis &c.* Matth. 26. v. 26. Similiter loquuntur Marcus & Lucas.

Non est tamen silendum, Ecclesiam in Ca-

none Missæ simili verba referre Christum dixisse de pane consecrato: *Accipite, inquit, & manducate ex hoc omnes.* Illaque reperiuntur apud D. Ambrosium lib. 4. de Sacramentis c. 5.

Sed contrà; *Quod autem vobis dico, omnibus dico,* Mar. 13. v. ultimo. Quis dubitat? Nùm ideo omnibus fidelibus dixit quod dicebat Apostolis, Matth. 26. v. 31. *Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte?* An ergo Beata Virgo scandalum passa? Nequaquam. Quid ergo omnibus dixit Mar. 13. ? Textus clarus est. Hoc unicum quod continuò subjungitur: *Vigilate.*

Nec mirari debes, si Paschasius lib. de Corpore & Sanguine Domini c. 15. post medium, illa verba Christi: *Bibite ex hoc omnes*, explicaverit hoc modo, *Tam ministri, quam reliqui credentes:* nam etiam videtur existimasse, esse juris divini communicare sub utraque specie, quod cernebat usitatum tunc. Idem videtur sensisse Algerus; quamquam nonnulli illos excipiant. Vide Vasquez disp. 216. cap. 6.

Profectò si aliquibus dicta sunt præter Apostolos, non aliis, nisi Sacerdotibus, eorum in Sacerdotio successoribus. Prout etiam illis solis in Apostolis dictum videtur: *Hoc facite in meam commemorationem,* Luc. 22. v. 19. ut explicat Trident. sess. 22. cap. 1. dicens de Christo: *Corpus & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub earundem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit; & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem; uti semper Catholica Ecclesia intellexit.*

Sensus igitur istorum verborum non est: Distribuite omnibus presentibus utramque speciem, prout me videtis jam facere; sed, offerite utramque speciem, sicut me nunc videtis facere, & vos ipsi sumite, uti jam sumitis.

Atque ut illa verba dicta fuissent omnibus fidelibus, non solum indirectè, ut aliqui explicant, sed etiam directè, equidem cum proportionem accommoda, quâ semper ab Ecclesia sunt intellecta; nempe quoad sumptionem veri Sacramenti, non autem quoad omnes modos & ritus accidentales. Præterquam quòd solum dicta legantur à Christo post Consecrationem panis. Nam post Consecrationem calicis, teste Apostolo 1. Cor. 11. v. 25. dixit: *Hoc facite, quotiescumque biberis, in meam commemorationem.*

Ex quo dicto secundùm aliquos (ut vidimus Concl. 2.) non potest intelligi mandatum generale, usurpandi utramque speciem; imò nec unam speciem; sed tantùm, ut dum usurpamus calicem, in memoriam Christi usurpamus. Non quòd illa memoria sit strictè præcepta, ut dixi loco citato; sed quia sumptio calicis in memoriam Christi instituta est.

98. Tertio obijciunt Hæretici quædam figuras, ut quod populus veteris Testamenti eam spiritualem manducaverit, & eundem potum spiritualem biberit, dicente Apostolo 1. Cor. 10. v. 3. & 4. Et omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritualem biberunt. Quæ figura non censetur impleta, nisi etiam bibant Christiani.

Rursum legimus, & sanguine illitos fuisse postes fidelium, & sanguine aspersum fuisse populum à Sacerdote, Exod. 12. v. 22. Fasciculum hyssopi tingite in sanguine, qui est in limine, & aspergite ex eo superliminare, & utrumque postem, Exod. 24. v. 8. Ille verò sumptum sanguinem resperit in populum.

Resp. primò, ex figuris non sumi argumentum dogmaticum, eò quòd non debeat esse per omnia conveniens figura cum veritate.

Secundò, si ex figuris velint argumentari, facile nobis suppetere contrarias figuras: nam in manducatione Mannæ, & panum propositionis, & agni paschalis nullus potus ceremonialis adhibebatur: ac denique cum Judæi non possent comedere sanguinem, ut habetur Levit. 3. v. ultimo: *Nec sanguinem, nec adipem omnino comedetis*, mirum est Hæreticos ex figuris veteris Testamenti velle nobis obtrudere potum Sanguinis.

Tertiò, Resp. tertiò, Christianos sub specie panis cum Corpore etiam accipere sanguinem, quo ipso fidelium animæ factis asperguntur Sanguine Agni, qui occisus est, factisque bibant de spiritali petra, quæ est Christus. Igitur ex Scriptura non potest colligi præceptum divinum generale sumendi utramque speciem.

Sed neque ex facto Christi in ultima Cæna. Quia vel volunt Hæretici omnia nobis esse præcepta, quæ ibi Christus egit, & hoc est absurdum, & contra ipsos: quia nec ipsi pedes lavant, nec cum Apostolis mundi sunt secundum conscientiam, antequam suam Cænam Eucharisticam edant, nec prius comedunt Agnum, quam panem calvinisticum, nec alias observant circumstantias ultimæ Cænæ à Christo celebratæ.

Vel volunt Hæretici, illa solùm, & illa omnia esse præcepta, quæ ita Christus fecit, ut fieri à nobis voluerit; & hujusmodi esse, quòd Sacramentum dederit Apostolis sub utraque specie: atqui hæc est petitio principii; probatum enim oportuit, non suppositum, Christum præcepisse utriusque speciei sumptionem.

Appositi D. Aug. Epist. 118. *Illud, inquit, magis movere potuit homines, utrum iam refecti die illa vel offerrent, vel sumerent Eucharistiam, quod in Evangelio dicitur: Cùm autem illi manducarent, accepit Jesus panem, & benedixit &c. Et liquidò apparet quando primum acceperunt discipuli Corpus & Sanguinem Domini, non eos accepisse jejunos.*

Numquid tamen propterea calumniandum est mihi, verba Ecclesie, quod à jejunis semper accipitur? Ex hoc enim placuit spiritus Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius Dominicum Corpus intraret, quam externi cibi. Nam ideo per universum orbem mos iste servatur. Neque enim quia post cibos dedit Dominus, propterea pransi aut canati fratres ad illud Sacramentum accipiendum convenire debent, aut sicut faciebant, quos Apostolus arguit & emendat, mensis suis ista miscere. Namque Salvator, quo vehementius commendaret mysterium illius altitudinem, ultimum hoc voluit insigere cordibus & memoria discipulorum, à quibus ad passionem digressurus erat.

Et ideo non præcepit quos deinceps ordine sumeretur, ut Apostolus, per quos Ecclesie dispositus erat, servaret hunc locum. Nam si hoc ille non præcepisset, ut post cibos alios semper acciperetur, credo quòd eum morem nemo variasset. Hæc ille de jejunio, indubiè idem dicitur de sumptione unius speciei, si occasio ita exegisset.

Credo planè, & firmiter mihi persuadeo, si Christus voluisset sumi utramque speciem ab omnibus fidelibus, quòd eum morem nemo variasset.

Variavit autem Ecclesia, etiam à sui exordio, ut jam ostendo, & erit probatio ejus, quòd supra diximus, scilicet ex Traditione Ecclesie non posse colligi obligationem universalem utriusque speciei.

Tamet si constet Ecclesiam olim subinde laicis concessisse calicem, ea tamen consuetudo nunquam fuit generalis, vel in tota Ecclesia, vel pro omni tempore. Non fuisse utique generalem, liquidò ostendit mos antiquissimus, quo singulis dabatur Eucharistia in linteo mundo, ut illam domum delatam, ibi fumerent opportuno tempore.

Illius meminit Tert. lib. 2. ad uxorem dicens: *Non sciet maritus, quid secreto ante omnem cibum gustes? & si severit panem, non illum crederet esse qui dicitur.* Similiter Cyprianus Ser. de lapsis ibi: *Et cùm quædam arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere.* Accedit testimonium D. Aug. Sermon. 252. de Temp. ibi: *Omnes viri quando communicare desiderant, lavant manus suas, & omnes mulieres nitida exhibent linteamina, ubi Corpus Christi accipiant.* Plures alii citantur à Baronio ad annum 57.

Solùm addo can. 36. Conc. Antistodorenfis: *Non licet mulieri nudâ manu Eucharistiam sumere.* Ex can. 39. ejusdem Concilii qui sic habet: *Vnaquæque mulier, quando communicat, dominicalem suam habeat. Quod si non habuerit usque in alium diem dominicum non communicet.* Ergo ex tunc frequenter fideles communicabant sub una tantùm specie, nempe sub specie panis, ut patet ex verbis citatis, in quibus nulla fit mentio calicis, utpote qui solùm in templo

Oppugnatur
Conclusio
ab Hæreticis.

1. Cor. 10.

allegantibus
varias
figuras
veteris
Testamenti,
Exod. 12.

Item 24.

ad quas res
spondetur
primò.

Secundò.

Levit. 3. v.

Tertiò.

99.

Ex facto
Christi non
colligitur
præceptum
generale
sumendi
utramque
speciem.

S. Aug. Epist.
Neque im-
probari
jejunium
ab Ecclesia
præceptum.

templo per Diaconum distribuatur, & merito, propter periculum effusionis.

Quid dicam, quod antiquus usus Ecclesie Latine (cujus meminit antiquus Ordo Romanus editus ante annos 800.) habeat, ut Sacerdos in Parasceve communicet tantum sub una specie? Idem quoque observabatur in Ecclesia Graeca ante 1200. annos, quae per totam quadragesimam solum consecrabit diebus Sabbatis & Dominicis; aliis autem communicabat sicut nos in feria 6. Parasceves. Vide can. 49. Conc. Laodicensis: Non oportet in quadragesima panem offerri, nisi Sabbato & dominica tantum.

Necque silentio involvenda consuetudo aservandi in Sacratio sanctam Eucharistiam, adeo antiqua, ut eam teste Tridentino sess. 13. c. 6. saculum etiam Nicaeni Concilii agnovissent. Et vero ad quid putas aservabatur Eucharistia, nisi ad communicandos infirmos? Vide Tridentinum supra, ubi de statione Eucharistiae ad infirmos vocat. vetustissimum Catholicæ Ecclesie morem.

Namquam autem fuit Sacramentum pro morituris conservatum, nisi sub specie panis; tum quia deferendo illud ad infirmos sub specie vini, facillime potuisset effundi; tum maxime, quia facile, & brevissimo unius vel duorum dierum tempore potuisset accessere, & corrumpi sub specie vini. Porro testatur Sophronius in Prato spirituali cap. 79. aliquando servatam Eucharistiam per annum. Non itaque nisi sub specie panis Viaticum dabatur infirmis.

Finio hunc discursum exemplo Ecclesie Jerusolymitanae, in qua fideles, ut dicitur Act. 2. v. 42. Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus, nulla facta mentione calicis.

Et quamvis sit argumentum ab auctoritate negativa, quod non semper concludit: attamen ex circumstantiis facile colligitur, saltem aliquos fuisse, quibus non dabatur calix; quia inter fideles tunc erant multi Nazarei; ut patet Act. 21. v. 23. Sunt nobis viri quatuor habentes votum super se; quibus Apostoli tunc permittent oblectantiam legis. Nazareis autem interdicitum erat vinum Num. 6. v. 3. A vino, & omni quod inebriare potest abstinere.

Profecto quod Nazarei ex lege non poterant, hoc multi nullatenus serunt ex naturali quadam dispensatione, adeoque minus congruum fuisse præceptum utriusque speciei; præsertim cum in multis regionibus non possit haberi copia vini sufficiens multitudinæ fidelium communicanda. Quis ergo credit consuetudinem communicandi sub utraque specie fuisse universalem in omnibus Ecclesiis?

Contrarium sanè non obscure indicant SS. Patres, qui scribentes de hoc Sacramento, nunc utramque nominant speciem, nunc alteram solum. Quidquid sit, certum est jam ante annos 400. vel 500. desisse in tota Ecclesia

hanc consuetudinem. Ergo ex Traditione Ecclesie minime colligitur necessitas utriusque speciei.

Atque ex his facile responderetur ad varia loca SS. Patrum, quae ab Haereticis nobis objunguntur. Et in primis Cyp. (vel quisquis est Auctor) Sermone de Cena Domini. Lex, inquit, est Sanguinis prohibet, Evangelium præcipit ut bibatur.

Resp. sed non omnibus, si bibere idem sit quod sumere Sanguinem sub speciebus vini: alioquin accipiendo bibitionem pro qualibet sumptione Sanguinis, ut videtur ibi accipere Cyprianus, omnibus præcipitur bibere Sanguinem Christi, ut ostendimus Conclusionem secundam.

Et consimiliter alii Patres aliquando loquuntur. Sin autem expressè requirant sumptionem utriusque speciei, & unam asserant sine altera non prodesse, agunt de suo tempore, quo forte præceptum erat ab Ecclesia, in qua ipsi morabantur, sumere Sacramentum sub utraque specie, & sic una species sine alia non proderat, propter peccatum, quod interveniebat non sumendo utramque secundum consuetudinem illius temporis & Ecclesie.

Porro quod ait D. Chrysostomus hom. 18. in 2. Cor. Est autem ubi nihil differit Sacerdos a subdito, ut quando fruendum est horrendis Mysteriis. Similiter enim ut illa percipiamus, digni habemur, non sicut in veteri lege, partem quidem Sacerdos comedebat, partem autem populus: & non licebat populo participem esse eorum, quorum particeps erat Sacerdos: sed nunc non sic, verum omnibus unam corpus proponitur, & poculum unum. Haec, inquam, ab eo dicta sunt, quia si jus divinum attendamus, nihil peculiariter in lege nova est assignatum Sacerdoti, de quo non liceat eodem jure laicum participare.

Sanè nihil difficultatis invenio in SS. Patribus, qui sicut superius indicavi, nunc unius speciei, nunc utriusque mentionem faciunt, pro ratione consuetudinis, quae vigeat inter illos, ad quos loquebantur, vel scribebant. Solum duæ adhuc loca indigent aliqua animadversione.

Unus est D. Leonis Serm. 4. de Quadragesima ubi reprehendit, ac notari jubet eos, qui sic accipiunt Corpus Domini, ut de calice bibere omnino recusent. Alter est Gelasii Pape in Epistola ad Majoricum & Joannem Episcopos, & refertur de Consecrat. dist. 2. cap. 12. ubi sic ait: Comperimus autem quod quidam sumpta tantummodo Corporis sacri portione à calice sacri cruoris abstineant. Qui procul à vobis (quoniam nescio quâ superstitione docentur obstringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia diviso unius ejusdem mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.

Resp. D. Leonem notare Manichæos, qui ideo nolebant, juxta consuetudinem illius temporis, Eucharistiam accipere sub vini specie, quod

103. Respondetur ad varia loca SS. Patrum,

In primis S. Cyprianus

deinde S. Chrysost.

104.

Denique Leonis & Gelasii

105. D. Leo notat Manichæos, qui

101. de antiquo usu Ecclesie Latine in Parasceve

Concl. Laodicensis

Confirmatur ex consuetudine aservandi Eucharistiam in sacrio, Titulo.

100. Ceterum in hac specie

Sophronius

102. de exemplo Ecclesie Jerusolymitanae

Act. 21.

Num. 6.

Contrarium sanè non obscure indicant

vinum
tamquam
rem in se
malam ab-
horrebant.

quod inter alia errorum portenta, vinum esse creaturam malam, à malo Deo creatam dicebant: hi ergo de calice bibere omnino recusabant, ut inquit Leo, quia vinum tamquam rem in se malam abhorrebant. Hæc sunt verba Pontificis:

Qui scivit humano generi mortem inferre per cibum, novit & per ipsum nocere ieiunium, & ad contrarie fraudis effectum famulis utendo Manichæis, sicut per serpentem intulit interdita præsumi, ita per famem suadet concessa vitari.

Et paucis interjectis rationem attexit: Damnant enim creaturarum naturam in Creatoris iniuriam, & contaminari edentes asserunt eis, quorum non Deum, sed diabolum conditorem esse desinunt, quum prorsus nulla sit substantia mala, nec ipsius mali sit ulla natura. Omnia enim bona bonus Auctor instituit, & unus est universarum rerum Creator, qui fecit cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt. Ex quibus quidquid homini ad cibum potumq; concessum est, sanctum & mundum est in sui generis qualitate.

Sequitur Conclusio: Nulla itaque vos contagionis huius aspergat impietas, qui suâ maxime observantiâ polluantur, fervientes creature potius, quam Creatori, & luminatibus cæli sultam abstinentiam devoteutes, quos nemo ambigat esse Manichæos, qui in honorem Solis ac Luna die Dominico & secundâ feriâ deprehensi fuerint ieiunare.

Et post pauca: Cumq; ad regendam insidelitatem suam nostris audeant interesse mysteriis, ita in Sacramentorum communione se temperant, ut interdum tutius lateant: ore indigno Christi Corpus accipiunt, Sanguinem autem redemptionis nostræ haurire omnino declinant. Quod ideo vestram volumus scire sanctitatem, ut vobis huiusmodi homines, & his manifestentur indicis, & quorum deprehensa fuerit sacrilega simulatio, notari & proditi à sanctorum societate, sacerdotali auctoritate pellantur.

106.

Nequaquam
quam præcepit ut
Communio non fieret
sub specie
panis tantum.

Quod D. Leo, idem aliquibus videtur voluisse Gelasius.

Hæc fusiùs referre volui propter aliquos, qui, nescio quo errore decepti, existimant D. Leonem in hoc sermone præcepisse, ut Communio non fieret sub specie panis tantum propter hæresim Manichæorum & aliorum quorundam, qui dicebant Christum assumpsisse corpus phantasticum sine sanguine; quam ob causam contendeabant tunc illi, Eucharistiam sine Sanguine sumendam esse. Sed nullum corpus phantasticum, aut vestigium eius reperio in toto illo sermone D. Leonis: ipsi forte invenerint in sua phantasia.

De cætero quod D. Leo, idem aliquibus videtur voluisse Gelasius, prout indicant verba parenthesis: Quoniam nescio quâ superstitione docentur obstringi. Unde videtur Manichæorum superstitionem norasse, voluisseque, ut tales, in fure superstitionis detestationem, utramque speciem sumerent. Sapienter enim in his, quæ indifferentia sunt, solet Ecclesia præcipere, ut fiat quod Hæretici illicitum dicunt,

& illud prohibere ne fiat, quod illi necessarium erroneè affirmant.

Sed inquit Pontius Sum. Theol. disp. 44. n. 100. in fine, huic responsioni non satis quadrat ratio Pontificis: Quia divisio unius eiusdem mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire. Quod autem grande sacrilegium, si aliquis abstineat à calice non præcepto, quia putat vinum esse malum? Ipse ergo existimat eum loqui de illis, qui sumerent Corpus, sed omitterent Sanguinem, ex eo quod putarent summptionem ipsius non prodesse.

Verum huic responsioni nec parenthesis faveret, nec satis quadrat ratio. Quæ enim hic superstitio, aut quod grande sacrilegium, ex hypothesi quod sumptio Sanguinis non erat præcepta? Nonne plurimi docent, & probabilissimè, summptionem utriusque speciei simul non conferre majorem gratiam, quam unius speciei tantum? Aut certè qui sunt illi, qui aliquando docuerunt solitariam summptionem Sanguinis non prodesse?

Tertia ergo expositio est Doct. Ang. 3. parte q. 80. art. 12. ad primum. Dicendum, inquit quod Gelasius loquitur quantum ad Sacerdotes: qui sicut totum consecrant Sacramentum, ita etiam toti communicare debent. Vt enim legitur in Concilio Toletano 12. cap. 5. (& refertur de Consec. dist. 2. cap. Relatum. 111.) Quale erit Sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur?

Atque huic expositioni consonat Titulus cap. qui est talis: Corpus Christi sine eius Sanguine Sacerdos non debet accipere. Quadrat etiam ratio Pontificis, quia probabilis iure divino utraque sumptio sacrificanti est præcepta. Neque aliena est parenthesis, fieri enim potuit ut illo tempore aliqui Sacerdotes ex errore Manichæorum supra relato abstinerent à calice sacrificioris.

Quæ cum ita sint, quis non, nisi studio contentionis mentem ipsam perdidit, libenter fateatur, rectissimè potuisse Ecclesiam licet interdiceret, & de facto interdixisse iustissimè Communio sub specie vini? Enimvero si sumptio utriusque speciei non est juris divini, uti revera non est, prout jam ad oculum demonstravimus, profectò Ecclesie dispositio ni relinquitur pro temporum & locorum circumstantiis.

Quod utique Apostolus (utor verbis Tridentini sess. 21. cap. 2.) non obscure visus est innuisse, cum ait: Sic nos existimet homo ut ministris Christi & dispensatores mysteriorum Dei. Atque ipsum quidem hæc potestate usum esse satis constat, cum in multis aliis, tum in hoc ipso Sacramento cum ordinatis nonnullis circa eius usum. Cætera, inquit, cum venero disponam.

Proinde veluti in primitiva Ecclesia rectè factum fuit, ut permitteretur laicis usus calicis, quod tunc tam suscipientium, quam ministran-

ministrantium major esset reverentia, & sollicitudo erga hoc Sacramentum, quod videbatur posse sufficere ad evitandum periculum effusionis sacri cruoris; ita nunc ob contrariam rationem, & alias supra enumeratas, sapienter factum fuit, ut laicis negaretur usus calicis.

Dices; Fideles habent jus ad petendum id, quod Christus illis concessit per Ecclesiam administrandum; atqui concessit illis usum calicis; ergo habent jus illum petendi; ergo Ecclesia obligationem ministrandi. Confirmatur; quia quamvis Christus non preceperit fidelibus Confirmationem, Extremam Unctionem, Ordinem & Matrimonium, tamen hoc ipso quo illa Sacramenta permittit fidelibus, consequenter precepit Ecclesie Pastoribus, ne illa negarent legitime petentibus.

Resp. distinguendo Majorem: Quod Christus positive concessit fidelibus, ad id petendum fideles habent jus; & talia sunt Sacramenta, quae in confirmatione tanguntur: quamquam & Matrimonium in multis casibus sit illicitum; imò & invalidum solo jure Ecclesiastico, & ad licitè & validè suscipiendum Ordinem multae conditiones ab Ecclesia requirantur. Unde bene additum fuit in fine confirmationis *Legitime petentibus*. At verò quae solum negativè concessit Christus, id est, non interdixit, ad illa fideles non habent jus; & talis est Communio sub utraque specie, hincque vesci carnibus omni tempore, & similia.

Ex dictis sequitur, sicuti Ecclesia potuit interdicare laicis calicem, & permittere speciem panis; ita consequenter potuisse, & posse interdicare speciem panis, & permittere calicem, si recta ratio in casu id postulet; siquidem neutra species determinatè est precepta jure divino, quidquid aliqui in oppositum sentiant, debilibus satis fundamentis.

Dicunt enim primò, Christum solum post Communionem sui Corporis dixisse absolute: *Hoc facite in meam commemorationem*.

Resp. etsi Lucas post Communionem Sanguinis non referat dixisse Christum: *Hoc facite*; equidem Paulus 1. Cor. 11. v. 25. & Math. cap. 26. v. 27. etiam de calice aiunt dixisse: *Hoc facite*, seu, *Bibite ex hoc omnes*. Et quamvis Paulus addat: *Quotiescumque biberitis*, id non significat solum modum praecipii, sed ipsum finem, seu modum proprium actus de se precepti exponit, ut attigimus Concl. 2.

Dicunt secundò, Christus Joan. 6. loquens subinde de una specie, eique attribuens effectum hujus Sacramenti, non loquitur de specie Sanguinis, sed Corporis: ergo hujus receptio est determinata jure divino.

Resp. Christum ibi quidem explicare, quòd Communio sub sola specie panis habeat effectum salutis aeternae, numquam tamen negare, quin etiam sub specie vini eundem effectum

habeat. Quid si enim Sacerdos moriatur post sumptam sacram hostiam ante sumptionem calicis, nonne praescribunt Rubricae Tit. de defectibus cap. 10. n. 3. *Missae per alium Sacerdotem expletur ab eo loco, ubi ille defuit*? Et quam habet veri apparentiam, hujusmodi Communionem solius Sanguinis illi Sacerdoti non conferre effectum gratiae? Certè nullam.

Alioquin inepte quærent Theologi; an si ager in articulo mortis non possit deglutire hostiam, ministranda sit ei species vini? Et quamvis communiter Doctores id negent, quia putant in tali casu non obligare præceptum divinum; sed potius credendum esse non fuisse latum pro tali occasione: equidem non desunt qui affirmant, ut videre poteris apud Dianam parte 5. tract. 3. resol. 34. ubi pro hac sententia citat Didacum Nugnum 3. parte tom. 1. q. 80. art. 12. conclus. 3. qui tamen putat in casu contingenti adhibendum esse consensum Episcopi.

Adfert præterea Petrus Ochagaviam de Sacramento. tractat. 2. de Eucharist. effectibus quæst. 18. num. 9. ubi sic ait: Cùm infirmus in tali esset casu constitutus, quòd hostiam consecratam trajicere in stomachum non posset, si vinum tamen consecratum trajicere rectè posset, Suarez sentit non posse Sacerdotem tunc temporis ministrare speciem Sanguinis, ne præbeatur occasio indiscretis ministris frangendi eam legem, quæ prohibet Communionem sub specie vini &c: Sed probabilis mihi videtur cum Recentioribus, debere tunc ministrari Sacramentum sub specie vini. Probatur ex eo; quia tunc in articulo mortis obligat præceptum divinum Eucharistiae, quòd præferendum est humano præcepto de non sumenda specie vini à laicis. Ita ille.

Sed hæc ratio non est firma; quia vel nullum est præceptum divinum in articulo mortis, si infirmus antea adhuc communicaverit, juxta dicta Conclusionem præcedenti; vel certè non obligat, quia commodè non potest adimpleri propter circumstantis præceptum humanum; non quasi præceptum humanum prævaleat divino, sed quia Legillator divinus non censetur voluisse pro tali casu obligare. Quod idem cernitur in aliis similibus casibus de quibus infra suo loco.

Potèd si quæritur: an ergo numquam stante præsentis decreto Ecclesie licet laico sumere species vini? Resp. cùm finis legis Ecclesiasticae, prohibentis calicem laicis, fuerit pro maxima parte reverentia Sacramenti, in casu, quo species vini irreverentiae periculo subjacerent, nisi à laico sumerentur, posse, & debere à laico sumi: tum quia cessat præcipua ratio legis contrariè; tum etiam, quia tunc jus humanum cedit juri divino Religionis de cavenda irreverentia sacrarum, divinarumq; rerum. Casus esset, si Sacerdos in altari facta Con-

Rubr. Miss.

112. An si ager in articulo mortis non possit deglutire hostiam, ministranda sit ei species vini?

Diana. Didacum Nugnum 3. parte tom. 1. q. 80. art. 12. conclus. 3. qui tamen putat in casu contingenti adhibendum esse consensum Episcopi.

Affirmat Petrus Ochagaviam

Suarez

113. cujus equidem ratio non est satis firma.

Si species vini irreverentiae periculo subjacerent, possent sumi à laico.

qua illam

110. obsequio.

Primit.

Chilites fo-

111. Etenim

Obsequio.

La. 11.

1. Cor. 11.

1. Cor. 11.

1. Cor. 11.

1. Cor. 11.

1. Cor. 11.

1. Cor. 11.

secratione, occidetur ab Hæreticis effusis Sanguinem, nisi cum laicus bibat. Fortè etiam, si Sanguis jam esset effusus in terram, & laicus posset lumere absque nausea, nec vellet id facere Sacerdos, qui consecravit, quamvis Sotus & alii id negent.

114.

Atque ex his sit finis hujus Sectionis: nam ad illud, quod aliqui obijciunt, Ecclesiam facere injuriam fidelibus; quia privat illos perfecto & integro convivio, & majori gratiâ, quam per utramque speciem possent accipere, responsum fuit suprâ Conclusionè ultimâ præcedentis Sectionis.

Verius injuriam faciunt fidelibus Calvinistæ, qui perinde faciunt atque illi, qui codi-

illos porrigunt hæredibus, & universam substantiam dissipant. Lutherani quoque, qui negant totum Christum sub una specie contineri, adeoque mortuam carnem sub specie panis, & mortuum sanguinem sub specie vini exhibent. Illi, inquam, verius injuriam faciunt fidelibus, quam Ecclesia Catholica, exhibens sub una specie totum Christum, non semel tantum in vita, quod sufficeret ad implendum præceptum divinum; sed sæpius tamquam pia mater, volens filios suos non solum ad sufficientiam, sed etiam ad superabundantiam reficere alimonia illâ cælesti & spirituali. De hac frequenti spirituali refectioe instituitur

SECTIO NONA.

De Præcepto Ecclesiastico Communionis.

1. Diversis temporibus diversa sunt communicandi consuetudo.

D. Thom. Anacletus.

Non una fuit omnibus temporibus Ecclesiæ consuetudo circa Eucharistiæ frequentationem. Aliqui existimant in primitiva Ecclesia fideles quotidie in divino Missæ Sacrificio communicasse, idque non modo ex devotione, sed etiam ex præcepto, ut vult Doctor Angelicus 3. parte q. 80. art. 10. ad 5. & videtur colligi ex Anacleto Epistola 1. in medio, & ponitur de Consec. dist. 1. cap. 59. Peractâ, inquit, consecratione, omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus. Sic enim & Apostoli statuerunt, & Sancta Romana tenet Ecclesia.

Can. 101. 429.

Quærit ubi Apostoli hoc statuerint? Ecce Canon 10. Apostolorum: Omnes fideles, qui conveniunt in solemnibus sacris ad Ecclesiam, Scripturas Apostolorum & Evangelium audiant. Qui autem non perseveraverint in oratione, usque dum Missa peragitur, nec sanctam Communionem percipiunt, velut inquietudines Ecclesiæ moventes, conveniunt Communionem privati.

2. An in primitiva Ecclesia fuerit obligatio quotidie communicandi?

Anacletus.

Sed, ut verum fatear, non video quomodo vel ex hoc Canone, vel ex illa Epistola efficaciter probetur generalis necessitas quotidie communicandi: nam (ut omittam Anacletum posse explicari de solis ministris altaris, ut patet ex verbis præcedentibus) unde constat in primitiva Ecclesia statutum fuisse, ut quotidie omnes fideles audirent Missam & Equidem illis solis præcipitur Communico, qui Sacramento Missæ interfuerint.

Unde etiam probatur Episcopos illo tempore quotidie solemniter celebrasse? Equidem de solemnibus Sacro loquuntur jura præcitata. Sic enim dicitur in Epistola Anacleti: Episcopus Deo sacrificans vestes (ut præfixum est) secum habeat, & plures quam alius sacerdos. Sicut enim

maioris honoris gradu fruatur, sic maioris testimoni incrementum indiget. In solemnioribus quippe diebus, aut 7. aut 5. aut 3. Diaconos, qui eum oculis dicuntur, & Subdiaconos atque reliquos ministros secum habeat, qui sacris induti vestimentis in fronte, & à tergo, & Presbyteri è regione dextra, lavag, contrito corde & humilato spiritu, ac prono stent vultu, custodientes eum à malevolis hominibus, & consensum eius præbeant Sacrificio. Peractâ autem consecratione &c. ut suprâ. De obligatione ergo communicandi quotidie nihil certum.

Cæterum refrigerante paulatim charitate, statutum fuit à Fabiano Papa ut saltem in anno ter homines laici communicent (nisi forte quis maioribus quibuslibet criminibus impediatur) in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini. Ita refertur Can. 16. de Consecr. dist. 2.

Soter adjectit quartum diem, nempe feriam 5. in Cæna Domini, ut habetur Can. 17. de Consecr. dist. 2. ubi sic ait Pontifex: In Cæna Domini à quibusdam perceptio Eucharistiæ negligitur, que quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus (exceptis iis, quibus pro gravibus criminibus inhibitum est) percipienda sit, Ecclesiasticus usus demonstrat, cum etiam penitentes eadem die ad percipiendam Corporis & Sanguinis Domini Sacramenta reconciliantur.

Tandem indultum est, ut tantum semel in anno, & in articulo mortis tenerentur ad Communionem. Sit itaque

Ne et vide 22. Solus qui seque pag 283 CON.